

EASTERN PARTNERSHIP
CIVIL SOCIETY FACILITY

EaP | Eastern
Partnership

ОЛЕКСАНДРА СМІЛЯНЕЦЬ

ПРОЗОРИ ЗЕМЛІ

е-демократія

розумне
управління

ІТ-рішення

залучення

ефективність

сталий розвиток

ЗЕМЛЯ

прозорість

ГРОМАДИ

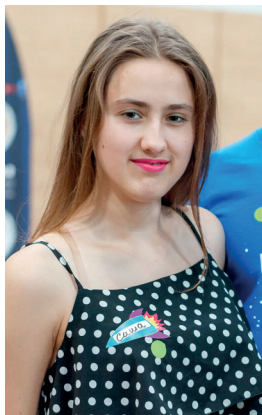
Київ, 2020

Дане дослідження проводилось у рамках проєкту «Прозорі землі: залучення громадян для прозорого управління земельними ресурсами громад». Проєкт впроваджується за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках ініціативи Eastern Partnership Civil Society Facility.

**EASTERN PARTNERSHIP
CIVIL SOCIETY FACILITY**

Мета проєкту – сприяти залученню громадян для прозорого та ефективного управління землею в громадах, впровадженню високоякісних ІТ-рішень, забезпеченню доступу до інформації про земельні ресурси.

Олександра СМІЛЯНЕЦЬ

АВТОРКА ПРОЄКТУ

Стипендіатка підтримуваної Європейським Союзом Програми стипендій громадянсько-го суспільства Східного партнерства

Учасниця програми для молодих жінок-лідерів Civil Tech Sisters

Співавторка та координаторка проєкту «Онлайн курс: «Електронна демократія в Україні: он-лайн участь на рівні країни та громад»

Дослідниця е-демократії, активістка відкритих даних.

Наукові інтереси: е-демократія

земельні відносини в громадах

антикорупційні студії

Ця публікація стала можливою завдяки фінансовій підтримці Європейського Союзу у рамках ініціативи Eastern Partnership Civil Society Facility.

Зміст цієї публікації не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу. За її зміст відповідає виключно автор.

ЗМІСТ

Вступ	5
Оцінка наявної інформації щодо земельних питань на офіційних сайтах громад та даних електронних реєстрів	8
Інформація на Facebook-сторінках громад та у регіональних онлайн-ЗМІ	28
ІТ-рішення для управління земельними ресурсами громад	31
Додатки	37

ВЕБ-САЙТИ ГРОМАД

Інформація за тематикою:

- АТО
- Відкриті дані
- Залучення громадян
- Оренда
- Оцінка
- Податки
- Право власності
 - Дарування
 - Оформлення
 - Припинення
 - Рейдерство
 - Спадщина
 - Спільна сумісна власність
 - Суміжні ділянки
- Прийом громадян (контакти)
- Реформа
- Сесії (рішення)
- Торги
- Інформація про сервіси державного земельного кадастру, кадастрові карти

ТИПИ ОТГ:

- 1 СЕЛИЩНІ**
рад більше 10
площа більше 550км.кв
- 2 СЕЛИЩНІ**
рад більше 10
- 3 СЕЛИЩНІ**
площа більше 550км.кв
- 4 СІЛЬСЬКІ ГРОМАДИ**
рад більше 7
площа більше 400 км.кв.
- 5 СІЛЬСЬКІ ГРОМАДИ**
рад більше 7
- 6 СІЛЬСЬКІ ГРОМАДИ**
площа більше 400 км.кв.
- 7 ІНШІ СЕЛИЩНІ ГРОМАДИ**
- 8 ІНШІ СІЛЬСЬКІ ГРОМАДИ**

Інформація
з Facebook

Інформація з
регіональних
онлайн-ЗМІ

Інформація з
державних
реєстрів

Онлайн-
опитування
жителів громад

ВСТУП

Сприяння розвитку сільського господарства, ефективному використанню ресурсів (включаючи землі) та боротьба з деградацією земель входять до 17 глобальних цілей сталого розвитку 2016-2030, які були затверджені на Саміті ООН у вересні 2015 року. На міжнародному рівні існує «Модуль оцінки управління землями» (LGAF), розробленою Світовим банком у співробітництві з партнерами (ФАО, Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (IFAD), Програма ООН з населених пунктів (UNHabitat), Африканський Союз, Міжнародний інститут досліджень продовольчої політики (IFPRI)) у відповідь на необхідність комплексного вирішення земельних питань. Ця методика охоплює питання, пов'язані з правовою та інституційною базою, плануванням землекористування, оподаткуванням, управлінням земельними ресурсами державної і комунальної власності, доступом до інформації про земельні ресурси, вирішенням спорів та розв'язанням конфліктів, а також управлінням великими масивами землі. Аналогічні дослідження були проведені аналітичними центрами у співробітництві з міжнародними організаціями в Україні. Наприклад, Моніторинг земельних відносин в Україні: 2016-2017, Оцінка стану земельних відносин для міст та районів України, Практичний інструментарій управління землями об'єднаних територіальних громад.

Громади демонструють прагнення до інновацій, бажання використовувати новітні технології електронного врядування, що є перспективною основою для здійснення змін. Ми спостерігаємо підвищення рівня обізнаності серед громадян

громад та широкої громадськості про важливість формування доказової політики для ефективного управління земельними та іншими ресурси.

Сьогодні існує потреба більш уважно вивчити питання прозорості управління земельними ресурсами в контексті взаємодії ОМС з громадянами із земельних питань. Громадяни можуть бути рушійною силою для підвищення прозорості в цій галузі. Використання інноваційних технологій в роботі органів місцевого самоврядування допомагає громадам розвиватися і вдосконалювати свої підходи до управління земельними ресурсами.

Використання громадами сучасних геоінформаційних засобів управління своїми ресурсами сприяють розвитку зацікавленості громадян та їх широкого залучення до справ ОМС.

У Конституції України закріплена НАДВАЖЛИВА НОРМА – земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. (стаття 14 Конституції України). Для належної реалізації вищезазначеного права першочергову роль відіграє рівний і простий для кожного доступ до інформації про землю. З реалізацією реформи щодо децентралізації значна частина земель відійшла в управління об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ).

Реформа децентралізації – це зміна механізмів управління, де головну роль відіграє людина, громадянин, громада. Метою реформи є - передача повноважень і ресурсів держави на якомога нижчий рівень, задля максимально ефективного управління цими ресурсами.

Перед керівництвом об'єднаних громад постає надважливе завдання – поширювати серед членів громади повну та структуровану інформацію про усі наявні в громаді земельні ресурси та управління ними. Це необхідно в першу чергу для запобігання корупції, зловживанням, іншим злочинам, а також

для ефективного використання земельних ресурсів. Корупція на місцях має свої особливості, адже усі один одного знають, або навіть є родичами. Часто на місцях рішення про виділення землі приймаються в умовах конфлікту інтересів. Проте прозорість усієї інформації, яка не містить обмежень, вільне поширення даних про землю, підзвітність та відкритість тих, хто приймає рішення - це шлях до успіху територіальних громад. Не менш важливим є процес інвестування на рівні ОТГ, що є можливим лише на основі чітких правил та прозорої діяльності.

31 березня 2020 року Верховна Рада прийняла Закон України №552-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення, який набере чинності 01 липня 2021 року. Це означає, що питання ефективного управління та розпорядження землями в Україні має першочергове значення як для розвитку економіки, так і для забезпечення прав людини.

На усіх рівнях має гарантуватися, що земля не зазнає деградації, не втрачає свої цінності та якості і не використовується на шкоду людині і суспільству.

Відповідно до інформації FAO, площа деградованих та малопродуктивних орних земель в Україні складає понад 20% земель сільськогосподарського призначення. Щороку через ерозію втрачається від 300 до 600 мільйонів тонн ґрунту. Залежно від рівня процесів деградації врожайність може зменшитися до 50%, а втрати від нестачі продукції складають понад 20 млрд грн на рік.

ОЦІНКА НАЯВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ЗЕМЕЛЬНИХ ПИТАНЬ НА ОФІЦІЙНИХ САЙТАХ ГРОМАД ТА ДАНИХ ЕЛЕКТРОННИХ РЕЄСТРІВ

Усі об'єднані територіальні громади мають власні офіційні сайти. Проте сайти суттєво відрізняються між собою за наповненням.

Сайт необхідний громаді для того, щоб поширити інформацію про громаду, оприлюднити офіційну інформацію, поширити серед громадян інформацію про різноманітні публічні сервіси, відзвітувати про діяльність влади, залучити мешканців громади до вирішення нагальних питань, отримати пропозиції від громадян. Можуть поширюватися адаптована інформація в графіках, схемах, діаграмах.

Правильний має відрізнятися сучасним дизайном та зручним і простим інтерфейсом. Аби навіть найнедосвідченіший користувач міг знайти усю необхідну інформацію. Наприклад, рішення сесій, корисну інформацію, правову інформацію у доступній та зрозумілій формі, інформацію про бюджет, відкриті дані про землі тощо.

Окрім офіційної інформації на сайті надзвичайно корисним є зворотній зв'язок. Це можуть бути петиції, чат з адміністраторами, або можливість писати коментарі. Також важливим елементом сайту є пошук за ключовими словами, що значно пришвидшує отримання необхідної інформації.

Доброю практикою є наявність гарячих ліній для громадян, наприклад, на сайті Куцурубської сільської ОТГ працює гаряча лінія з питань земельної реформи (<https://kucurubska-gromada.gov.ua/news/1568785515/>).

Також на сайті громади має бути інформація та посилання на інші важливі Інтернет-платформи державних органів та установ.

ЗЕМЕЛЬНІ ТОРГИ (РЕЄСТР)

Лише щодо 77 ОТГ наявна інформація в реєстрі про проведення земельних торгів, тоді як на офіційних сайтах територіальних громад інформацію про торги розмістили лише 28 ОТГ.

У відповідності до положень Земельного кодексу України та Порядку проведення земельних аукціонів від 27 лютого 2008 року №90 опублікування інформації про торги -є важливою складовою аукціону. Зокрема, виконавець протягом 30 днів після проведення аукціону публікує в засобах масової інформації повідомлення про результати його проведення. Отже, об'єднаним територіальним громадам рекомендується вчасно і оперативно публікувати актуальну інформацію про земельні торги.

З 1 липня 2021 року з відкриття ринку земель товарного сільськогосподарського виробництва передбачається значне зростання кількості земельних аукціонів в територіальних громадах, яке потребуватиме максимально прозорого механізму поширення інформації щодо них та висвітлення процедури їх проведення.

СУДОВІ СПОРИ ЩОДО ЗЕМЛІ

Загалом, у понад 90 громадах зафіксована наявність рішень судів у спорах щодо землі у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Кількість рішень незначна – від 1 до 10, лише в окремих випадках кілька десятків, і лише в одному – понад 100.

Судові спори можуть стосуватися спадщини, невиконання умов угоди щодо землі, щодо поділу майна тощо.

ПРАВО ВЕТЕРАНІВ НА ЗЕМЛЮ

У статті 12 Закону України “Про статус ветеранів війни,

гарантії їх соціального захисту” першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом.

Відповідно до частини 4 ст. 134 Земельного кодексу України Земельні торги не проводяться при безоплатній передачі земельних ділянок особам, статус учасника бойових дій яким надано відповідно до пунктів 19-21 частини першої статті 6

На сайтах та у соціальних мережах лише 16 ОТГ містила-ся інформація про право на землю ветеранів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Публікуючи інформацію про землю для ветеранів, необхідно зазначити порядок отримання землі, а також усі документи, які потрібно подати. Гарним прикладом є інформація на сайті Золотниківської ОТГ (<https://zolotnykivska-gromada.gov.ua/realizaciya-prava-uchasnikiv-ato-na-zemlju-ta-zhitlo-1571742731/>). Тут на сайті зазначено про нормативно-правові акти, якими регулюється це питання, орган, до якого необхідно звернутися для отримання землі та документи, які необхідно подати.

Також, цю інформацію необхідно одночасно поширювати і у соціальних мережах, аби охопити більшу кількість користувачів.

ВІДКРИТІ ДАНІ

Серед проаналізованих сайтів ОТГ лише одиниці публікували відкриті дані про землю. Отримання інформації, щодо якої немає передбачених законом обмежень, є важливим правом кожного громадянина.

У статті 34 Конституції закріплено - кожен має право

вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір.

У Законі України “Про доступ до публічної інформації” визначено, що публічна інформація у формі відкритих даних - це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

Розпорядники інформації зобов’язані надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, оприлюднювати і регулярно оновлювати її на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах.

Відкриті дані про землю можна знайти на порталі (<https://data.gov.ua/group/zemlia>). Наприклад, на порталі можна знайти Державний реєстр оцінювачів з експертної грошової оцінки земель. Особливої уваги громад з точки зору прозорого управління земельними ресурсами заслуговують портал публічної кадастрової карти <https://map.land.gov.ua/> та портал Загальнонаціональної (Всеукраїнської) нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення (<https://ngo.land.gov.ua/>).

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Поширювати інформацію у форматі відкритих даних, давати короткі і зрозумілі інструкції для її використання.

ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН

Влада на місцях в Україні представлена органами місцевого самоврядування, які не є ланками державної влади та мають власну автономність і самостійність. З реформою децентралізації влада на місцях отримала значно більше ресурсів, аніж мала будь-коли раніше, а значить і більше відповідальності перед членами громади. Ефективним механізмом взаємодії є формування партнерських відносин з місцевою владою і здійснення нагляду та контролю за її діяльністю.

У Законі України “Про місцеве самоврядування в Україні” визначено форми залучення громадян до вирішення долі громади, зокрема:

- місцеві референдуми (законом не врегульована процедура);
- загальні збори громадян;
- місцеві ініціативи;
- громадські слухання;
- органи самоорганізації населення.

За інформацією, отриманою з офіційних сайтів ОТГ формою залучення громадян у переважній більшості є громадські слухання. Наприклад, на сайті Барашівської ОТГ було опубліковано інформацію про громадські слухання з проєкту детального плану території центральної частини села Бараші (<https://barashivska-gromada.gov.ua/news/1524214116/>). На сайті Ротмістрівської було опубліковано оголошення про те, що проводяться громадські обговорення Стратегії розвитку Ротмістрівської громади на період до 2025 року (<https://rotmistrivska-gromada.gov.ua/news/1552472075/>), про врахування громадських інтересів при розробленні містобудівної документації (<https://jurkovecka-gromada.gov.ua/news/1551444050/>), слухання щодо проєкту генерального плану (<https://zasulska-gromada.gov.ua/news/17-43-04-20-11-2017/>), детальний план території вулиці (<https://berezivska-gromada.gov.ua/news/1528701493/>), детальний план забудови садиби (<https://brusylivska-gromada.gov.ua/news/17-28-02-26-07-2017/>). Загалом, варто відзначити, що обговорення певних питань, або зібрання громадян для звітування перед ними про виконану роботу - доволі поширений спосіб залучення громадян до управління у більшості громад.

Окрім того, відповідно до статті 47 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» постійна комісія для вивчення питань, розробки проєктів рішень ради може створювати підготовчі комісії і робочі групи з залученням представників громадськості, вчених і спеціалістів. Питання, які належать до відання кількох постійних комісій, можуть за ініціативою

комісії, а також за дорученням ради, її голови, відповідно заступника голови районної у місті, районної ради чи першого заступника, заступника голови обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради розглядатися постійними комісіями спільно. Висновки і рекомендації, прийняті постійними комісіями на їх спільних засіданнях, підписуються головами відповідних постійних комісій.

У деяких ОТГ дійсно функціонують постійні комісії, зокрема, з земельних питань, проте практика створення робочих груп із залученням громадськості – відсутня.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Частіше залучати громадян до вирішення питань громади, зокрема, шляхом створення робочих груп із земельних питань.

- Використовувати різні інструменти залучення громадян.

- Публікувати інформацію про громадські обговорення чи збори громадян не лише на сайті, а й в різних соцмережах/месенджерах, аби охопити більшу частину громади.

ПОДАТКИ

У Податковому кодексі визначено, що земельний податок - обов'язковий платіж, що справляється з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів (далі - ПК України).

Відповідно до статті 274 ПК України ставка земельного податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження)

274.1. Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки, для земель загального користування - не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь

- не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, а для лісових земель - не більше 0,1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки.

На офіційних сайтах більшості ОТГ відсутня інформація щодо земельного податку, хоча це важлива інформація, яка має бути поширена серед власників землі та землекористувачів. Лише 33 ОТГ опублікували на своєму сайті інформацію про податки.

Гарним прикладом є інформація на сайті Коцюбинської ОТГ (<https://kucurubaska-gromada.gov.ua/news/1532766057/>). На сайті опублікований посібник по прийняттю рішень щодо встановлення податків. Особливістю посібника є розроблені експертами приклади рішень місцевих рад про встановлення місцевих податків та зборів, які сформовані з урахуванням вимог чинного податкового законодавства України, зокрема:

- приклад рішення місцевої ради про встановлення податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- приклад рішення місцевої ради про встановлення транспортного податку;
- приклад рішення місцевої ради про встановлення плати за землю;
- приклад рішення місцевої ради про встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів;
- приклад рішення місцевої ради про встановлення туристичного збору.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Публікувати актуальну інформацію про місцеві податки зі зручним і зрозумілим доступом до цієї інформації (окремий розділ на сайті, наприклад).
- На Публічній кадастровій карті України відкрити можливість перегляду ставок земельного податку по окремим земельним ділянкам.
- В доступній формі пояснювати громадянам про обов'язок сплати податків, зокрема, на землю.
- Поширювати інформацію не лише на сайті, а й в соцмережах.

РЕЧОВІ ПРАВА НА ЗЕМЛЮ

Інформації про речові права на землю, а також про правочини щодо землі на веб-сайтах більшості проаналізованих ОТГ дуже мало.

Основними видами речових прав, які поширені серед об'єднаних територіальних громад є право власності, право користування, право оренди, емфітевзис і суперфіцій. Потрібно відстежувати тенденції (трендів) поширення того чи іншого права в громаді. Останніми роками значно зростає популярність емфітевзису, якому надається перевага над правом оренди яке обмежене 50 роками і не може передаватися у спадок.

ПРАВО ВЛАСНОСТІ/ДАРУВАННЯ

Лише 25 ОТГ опублікували на своїх сайтах інформацію, що стосується права власності на землю.

Гарним прикладом є інформація на сайті Лугинської ОТГ (<https://lugynska-gromada.gov.ua/news/1562220970/>)- серія просвітницьких відеороликів, зокрема, “Знай своє право на землю”.

ОФОРМЛЕННЯ/ПРИПИНЕННЯ

Про процедуру оформлення і припинення речових прав на землю опубліковано інформацію лише на 14 сайтах ОТГ. Наприклад, на сайті Коцурубської ОТГ опубліковано серію інформаційних постерів проєкту “Я маю право” про реєстрацію права оренди земельної ділянки (https://kucurubska-gromada.gov.ua/news/1534855786/?fbclid=IwAR2YpCoE4YTBV0A-GFFGifFOtl7mol9ivF-wZcarubMqEHehtjfc_zbuPzo).

СПІЛЬНА СУМІСНА ВЛАСНІСТЬ

На сайті Павлівської ОТГ (<https://pavlivska-gromada.gov.ua/news/1554367982/>) опубліковано наступну інформацію - якщо подружжя виховує трьох і більше дітей віком до 18 років, то кожен із батьків має право на пільгу щодо сплати земельного податку за земельні ділянки, що належать йому на правах приватної власності, при цьому вид земельних ділянок і розмір, щодо яких застосовується пільга, визначені п. 281.2 ст. 281 Податкового кодексу України.

Водночас, якщо подружжя володіє земельною ділянкою на праві спільної часткової власності, то платником земельного податку за земельну ділянку пропорційно своїй частці є кожен з батьків, і відповідно право на пільги щодо сплати земельного податку має кожен з них.

Якщо таке подружжя володіє земельною ділянкою на праві спільної сумісної власності і поділ земельної ділянки не проводився, то платником земельного податку за таку ділянку є один з батьків, який і може скористатись пільгою щодо сплати земельного податку.

СУМІЖНІ ДІЛЯНКИ

Погодження меж суміжних ділянок передбачається статтею 198 Земельного кодексу України. Погодження здійснюється під час кадастрових зйомок. Кадастрові зйомки - це комплекс робіт, виконуваних для визначення та відновлення меж земельних ділянок. Кадастрова зйомка включає:

- а) геодезичне встановлення меж земельної ділянки;
- б) погодження меж земельної ділянки з суміжними власниками та землекористувачами;
- в) відновлення меж земельної ділянки на місцевості;
- г) встановлення меж частин земельної ділянки, які містять обтяження та обмеження щодо використання землі;
- г) виготовлення кадастрового плану.

На сайті Семенівської ОТГ було опубліковано оголошення про інвентаризацію земель (<http://semenivca.gromada.org.ua/news/08-24-52-27-11-2017/>), а на сайті Білокуракинської ОТГ інформацію про (<https://bilokurakynska-gromada.gov.ua/news/1536565039/>) поділ та об'єднання земельних ділянок. Під час поділу чи об'єднання раніше сформованих земельних ділянок відбувається формування нової чи нових земельних ділянок. Формування земельної ділянки передбачає визначення її площі, меж та внесення інформації про неї до Державного земельного кадастру.

Документами, необхідними для поділу чи об'єднання земельних ділянок є:

- нотаріально засвідчена заява власника земельної ділянки та розроблена землевлпорядною організацією технічна документація на поділ земельної ділянки.

Крім нотаріальної заяви на поділ земельної ділянки, землевлпорядній організації також треба надати:

- нотаріально засвідчену копію правовстановлюючого документу на земельну ділянку (державний акт, договір купівлі-продажу, дарування, міни, тощо);

- копії ідентифікаційних даних власника (паспорт, ідентифікаційний номер).

СПАДЩИНА

Один із способів набуття права власності на землю - це прийняття спадщини. У статті 81 Земельного кодексу України передбачається, що землі сільськогосподарського призначення, прийняті у спадщину іноземцями, а також особами без громадянства, протягом року підлягають відчуженню. Фізичні та юридичні особи можуть також набувати права власності на землю через прийняття спадщини.

На сайті Станіславської ОТГ (<http://stanyshivska.gromada.org.ua/news/1592300265/>) опубліковано інформацію про особливості спадкування за законом та за заповітом, а також про

порядок відкриття спадкової справи. Така просвітницька інформація є важливою для членів територіальної громади, оскільки більшість громадян не мають юридичної освіти та фінансової можливості оплатити послуги юриста для супроводу вступу у спадщину. Тому територіальним громадам рекомендується публікувати правову інформацію, яка є найбільш актуальною для всіх членів громади.

На сайті Куцурубської ОТГ (<https://kucurubska-gromada.gov.ua/news/1581598090/>) опубліковано інформацію про порядок оформлення земельного паю та документи, які необхідні для оформлення. Також, на сайті опубліковано інформацію про отримання кадастрового номеру та виготовлення технічної документації.

На сайті Васильківської ОТГ (<https://vasilkivska.otg.dp.gov.ua/ua/gromadskosti/publiczna-informaciya/vasilkivske-byuro-pravovoyi-dopomogi/yak-oformiti-spadshchinu-na-zemelnu-dilyanku-paj-za-vidsutnosti-kadastrovogo-nomera>) міститься інформація від центру БПД про порядок оформлення спадщину на земельну ділянку без кадастрового номера.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Загалом, інформація про речові права на землю, підстави їх виникнення та припинення є надзвичайно важливою для кожного члена громади. Інформація на вищезгаданих сайтах є актуальною та важливою, тому тим ОТГ, які не встигли опублікувати подібну інформацію, рекомендується оновити офіційні сайти. Кожен член громади має розуміти, які в нього є права та обов'язки щодо його майна, адже це дозволить зменшити кількість випадків корупції та шахрайства щодо нерухомого майна (у тому числі земельних ділянок).

РЕЙДЕРСТВО

Попри удосконалення законодавства щодо запобігання рейдерству, подібні випадки продовжують траплятися в Україні. Під прицілом рейдерів бізнес, який часто пов'язаний з земельними ресурсами. Деякі ОТГ на своїх сайтах публікують корисну інформацію щодо запобігання рейдерським атакам.

Так, наприклад, на сайті Семенівської ОТГ опубліковано Указ Президента «Про заходи щодо протидії рейдерству» (<http://semenivca.gromada.org.ua/news/08-55-21-18-11-2019>). На сайті Байковецької громади опубліковано новини законодавства щодо запобігання рейдерству від Головного територіального управління юстиції у Тернопільській області (<https://bsr1653.gov.ua/news/1522041848/>). На сайті Станишівської ОТГ опубліковано інформацію про створення Антирейдерського аграрного штабу в Житомирській області за ініціативою Міністерства юстиції (<http://stanyshivska.gromada.org.ua/news/1530867497/>).

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Запобігання рейдерству та іншим видам злочинів є важливим завданням для громади, а тому необхідним є публікування актуальної інформації щодо запобігання на сайтах ОТГ та в соціальних мережах.

ОЦІНКА

Правове регулювання оцінки земель здійснюється відповідно до Конституції України, Земельного кодексу України, Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», цього Закону, законів України, інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до них. Об'єктами оцінки земель є: територія адміністративно-територіальних одиниць або їх частин, території оціночних районів та зон, земельні ділянки чи їх частини або сукупність

земельних ділянок і прав на них, у тому числі на земельні частки (паї), у межах території України. Залежно від мети та методів проведення оцінка земель поділяється на такі види:

- бонітування ґрунтів;
- економічна оцінка земель;
- грошова оцінка земельних ділянок.

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок проводиться у разі:

- визначення розміру земельного податку;
- визначення розміру орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності;
- визначення розміру державного мита при міні, спадкуванні (крім випадків спадкування спадкоємцями першої та другої черги за законом (як випадків спадкування ними за законом, так і випадків спадкування ними за заповітом) і за правом представлення, а також випадків спадкування власності, вартість якої оподатковується за нульовою ставкою) та даруванні земельних ділянок згідно із законом;
- визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва;
- розробки показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель;
- відчуження земельних ділянок площею понад 50 гектарів, що належать до державної або комунальної власності, для розміщення відкритих спортивних і фізкультурно-оздоровчих споруд.
- проведення інвентаризації масиву земель сільськогосподарського призначення (у разі якщо попередня нормативна грошова оцінка земельних ділянок у цьому масиві не проводилася протягом 5 років до дня прийняття уповноваженим органом рішення про проведення такої інвентаризації).

Інформація про оцінку земель була опублікована на сайтах 20 ОТГ.

На сайті Станишівської ОТГ (<http://stanyshivska.gromada.org.ua/news/1580887014/>) опубліковано інформацію для от-

римання витягу про нормативну грошову оцінку земель. На сайті Ленківцевої ОТГ (<https://lenkovecka-gromada.gov.ua/news/1548243731/>), Новоушицької ОТГ, (<http://novagromada.gov.ua/index.php/vsi-novini/1038-pro-indeksatsiyu-normativnoji-groshovoji-otsinki-zemel>) опубліковано інформацію про індексацію нормативної грошової оцінки земель відповідно до перехідних положень ПК України.

На сайті Летичівської ОТГ опубліковано загальнонаціональну оцінку земель за межами населених пунктів. На сайті Підволочиської ОТГ (<https://pidvolochyska-gromada.gov.ua/news/1531296152/>) опубліковано просвітницький ролик від проєкту “Я маю право” про грошову оцінку земельних ділянок. Інформація в простій і доступній формі має поширюватися на сайтах та в соціальних мережах усіх ОТГ.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Тим громадам, які на власних сайтах не мають інформації про оцінку земель, або мають застарілу чи неповну, рекомендується оновити інформацію, взявши до уваги позитивні приклади колег з інших громад та доповнивши власними здобутками.

Створення Державною службою з питань геодезії картографії та кадастру відкритого доступу на Публічній кадастровій карті України до нормативної грошової оцінки земель кожної земельної ділянки в межах території громад.

КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ І ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ

Якісною, а головне ефективною складовою прозорого управління земельними ресурсами має бути самоврядний контроль за використанням і охороною земель в межах громад. Він може бути дієвим механізмом запобігання порушення земельного законодавства на території громад, своєчасного їх виявлення та усунення, спрямованого на забезпечення

раціонального використання земель комунальної власності. А також вжиття разом з іншими уповноваженими органами відповідно до закону заходів, спрямованих на раціональне використання земель, розташованих в межах територіальних громад, щодо забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, земель водного і лісового фонду.

Первиною основою на цьому шляху є можливість використання громадами інтерактивного порталу (<https://map.geoportalua.com/worldbank/>), який містить електронні карти щодо класифікації посівів сільськогосподарських культур, ґрунтової карти та карти контролю посівів на незареєстрованих землях розроблених Програмою Світового банку «Підтримка прозорого управління земельними ресурсами в Україні». Цей ресурс допомагає відстежувати громадам чи використовуються земельні ділянки на їх території у відповідності до цільового призначення або ні.

ПРИЙОМ ГРОМАДЯН (КОНТАКТИ)

На сайтах більшості ОТГ не опубліковані контакти та години прийому громадян. Лише 33 сайти ОТГ містять вищезазначену інформацію.

Рекомендується не тільки опублікувати контактну інформацію на кожному сайті та в соціальних мережах, але й зворотній зв'язок (форми, повідомлення, коментарі). Також, корисною є публікація відповідей на найпоширеніші запитання. Окрім того, повідомлення від громадян можна приймати у найпоширеніших месенджерах (Telegram, Viber, WhatsApp тощо) та у Фейсбуці. Наприклад, на сайті Ганнопільської ОТГ (<https://gannopilska-gromada.gov.ua/feedback/>) опублікована форма зворотнього зв'язку.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Усім ОТГ, які не мають контактної інформації (або мають застарілу), - оновити її, адже це важливий аспект в комунікації з членами громади.

- Взяти до уваги приклади використання форм зворотнього зв'язку, чат-ботів, месенджерів тощо.

РЕФОРМА

Вчасне інформування громадян про перебіг та результати реформ - надзвичайно важливе завдання. Правильна комунікація реформи - це складова її успіху. Загалом, на сайтах ОТГ мало інформації, що стосується реформ, проте гарний приклад на сайті Павлівської ОТГ (<https://pavlivska-gromada.gov.ua/news/16-11-15-26-10-2017/>) - Кіноклуб «Децентралізація. Громади. Нові можливості».

На сайті Деснянської ОТГ опубліковано статтю "Формування ринку землі в Україні. Як земельна реформа позначиться на розвитку сільських територій" (<http://desnyanska.gromada.org.ua/news/08-44-02-22-09-2017/>).

У рамках децентралізації у сфері земельних відносин Держгеокадастр із 1 лютого 2018 року здійснює передачу державних сільгоспземель у комунальну власність об'єднаних територіальних громад.

Після місцевих виборів 25 жовтня 2020 року, територіальним громадам передадуть у власність всі землі сільськогосподарського призначення. Це понад 2 млн га земель, які мають належати ОТГ. Сьогодні ці землі перебувають у державній власності. Про це повідомив голова Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру Роман Лещенко.

Територіальним громадам рекомендується поширювати серед громадян актуальну інформацію про земельну реформу.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Поширювати актуальну інформацію про земельну реформу.
- Використовувати неформальні інструменти для поширення важливої інформації (відеоролики на сайті, кіноклуби, анкети, тести тощо).

РІШЕННЯ СЕСІЙ

Лише 53 громади зі 150 опублікували на своїх офіційних сайтах рішення сесій. Окрім того, серед цих публікацій трапляється не актуальна інформація. На деяких сайтах остання публікація рішень датована 2017 чи 2018 роками. Відповідно до статті 59 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” результати поіменного голосування підлягають обов’язковому оприлюдненню та наданню за запитом відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації». На офіційному веб-сайті ради розміщуються в день голосування і зберігаються протягом необмеженого строку всі результати поіменних голосувань. Результати поіменного голосування є невід’ємною частиною протоколу сесії ради.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Поширювати на сайтах та в соцмережах актуальну інформацію про рішення рад, а також результати поіменного голосування.
- Поширювати в соцмережах короткі узагальнення щодо прийнятих рішень.

СЕРВІСИ ДЕРЖГЕОКАДАСТРУ

На сайтах об’єднаних територіальних громад відсутня інформація про сервіси Держгеокадастру, які можуть стати у нагоді кожному громадянину. Вищезазначені сервіси можна знайти за посиланням (<https://e.land.gov.ua/services>).

Електронні послуги, доступні після авторизації в особистому електронному кабінеті:

- Відомості державного земельного кадастру
 - Видача витягу з технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки
 - Надання інформації про суб'єкта речового права у ДЗК
 - Надання довідки про осіб, які отримали доступ до інформації про суб'єкта речового права у ДЗК
 - Подання заяви з надання дозволу на розроблення документації з землеустрою
 - Видача відомостей з документації із землеустрою із Державного фонду документації із землеустрою
 - Витяг із реєстру інженерів-землевпорядників
- Електронні послуги, доступні без авторизації
- Видача витягу з Державного реєстру сертифікованих інженерів-геодезистів
 - Видача витягу з Державного реєстру сертифікованих інженерів-землевпорядників
 - Видача дублікату кваліфікаційного сертифіката сертифікованого інженера-землевпорядника
 - Прийняття рішення про видачу кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника
 - Видача витягу з Державного реєстру оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок
 - Подання заяви про надання доступу до ДЗК в режимі читання
 - Перевірка витягу з реєстру інженерів-землевпорядників
 - Перевірка протоколу перевірки XML
- Електронні послуги для сертифікованих інженерів-землевпорядників
- Державна реєстрація земельної ділянки з видачею витягу з ДЗК
 - Видача висновку про погодження документації із землеустрою
 - Заява про внесення виправлених відомостей до Державного земельного кадастру
 - Перевірка XML

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Поширювати на сайтах та в соцмережах посилення на актуальні електронні сервіси.
- Прикріплювати короткі інструкції (скріншоти, відео) з користування вищезазначеними сервісами.

ГЕОМАРКЕТИНГ

Новий напрямок маркетингового аналізу, комплекс інструментів зі збору, обробки, моделювання, аналізу і візуалізації просторової інформації для вирішення оперативних і стратегічних завдань. Геомаркетинг (географічний маркетинг) громад може мати визначальну роль з точки зору прозорого управління земельними ресурсами через якісну картографічну візуалізацію території, визначення привабливих сторін, туристичних магнітів, інвестиційних можливостей засобами геоінформаційних технологій. Такий підхід може бути з однієї сторони якісною саморекламою конкретної громади, а з іншої - механізмом моніторингу використання земель за всіма напрямками та видами.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: НА РІВНІ КРАЇНИ ТА ГРОМАДИ

Аналіз офіційних сайтів та сторінок в соціальних мережах ОТГ вказує на те, що інструменти електронної демократії ще не набули поширення в громадах. Проте дієвість вищезазначених інструментів дуже недооцінена.

Розвиток електронної участі в Україні оцінено в UN e-participation Index, відповідно до якого загальний показник України з 2014 року і дотепер стрімко зростає. Проте у статутах більшості громад не знайшли відображення інструменти е-демократії.

В Україні існує Єдина система електронних петицій **e-dem.in.ua**, яка дозволяє органам місцевого самоврядування запровадити механізм електронних петицій, впроваджений у 2015 році змінами до Закону України про звернення громадян. Система створена в рамках програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP).

Також існує не менш цікавий проєкт **rozumnemisto.org**. Багатофункціональна платформа для електронного врядування та демократії. З 2016 року її впроваджують ГО Місто майбутнього і благодійний фонд Razom for Ukraine. Платформа поєднує 11 сервісів: електронні звернення, відкритий бюджет, електронні закупівлі ProZorro, відкриті фінанси Є-data, електронні державні послуги, управління ОСББ, електронні петиції, реєстр ліків, систему пошуку донорів крові **Donor.ua**, новини міста, електронні опитування.

Для поширення інформації про бюджети в доступній і зрозумілій формі була розроблена платформа **openbudget.in.ua**.

Цікавим є зарубіжний досвід запровадження інструменту «Participatory land-use planning», що заснований на залученості громадян та сталому землекористуванні. Його мета - надати громадянам можливість відстоювати свої права на володіння, користування та управління землями (особливо землями комунальної власності). Більш розлогий опис цей підхід та алгоритм його запровадження можна знайти за посиланням (<https://www.bothends.org/en/Our-work/Dossiers/Participatory-Land-Use-Planning-PLUP-/>).

У 2015 році було внесено зміни до Закону України «Про звернення громадян». Так, відповідно до статті 23-1 громадяни можуть звернутися, зокрема, до органу місцевого самоврядування з електронними петиціями через офіційний веб-сайт органу, якому вона адресована, або веб-сайт громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на підтримку електронної петиції. Тому необхідним є створення інструментів е-демократії, що дозволять мешканцям громади подавати петиції на сайті ОТГ.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Запроваджувати у громадах інструменти е-демократії (петиції, громадські бюджети тощо).
- Використовувати вже створені ресурси для ефективного залучення громадян в управління справами громади.

ІНФОРМАЦІЯ НА FACEBOOK-СТОРІНКАХ ГРОМАД ТА У РЕГІОНАЛЬНИХ ОНЛАЙН-ЗМІ

ФЕЙСБУК

В Україні кількість користувачів Facebook досягла 13 мільйонів осіб, і постійно зростає. Це величезний ресурс комунікації, який необхідно використовувати для висвітлення життя громади, роз'яснення рішень влади та залучення громадян до розвитку територій. Присутність громади у Фейсбуці дозволяє безкоштовно розповідати користувачам про себе та громаду, оперативно висвітлювати важливі події та надавати достовірну інформацію без посередників. Більшість користувачів щоденно дізнаються інформацію не з офіційних сайтів, а з соціальних мереж (найчастіше - Фейсбук). Тож важливим кроком у розширенні кола поширення інформації в громаді є їх розвиток і підтримання. Інформація з сайту може дублюватися, адаптуючись до особливостей конкретної соцмережі.

Перевагами соціальної мережі Фейсбук є те, що користувачі постійно отримують у стрічці актуальну інформацію. Серед недоліків – відсутність структури чи тематичних розділів. Проте на сторінках є можливість пошуку за ключовими словами, а також можли-

вість зберігати інформацію, поширювати та коментувати.

Серед проаналізованих соціальних мереж є сторінки у Фейсбук, де завжди можна знайти актуальну інформацію, щодня з'являються нові пости, а користувачі активно поширюють та коментують дописи. Наприклад, на фейсбук-сторінці Куяльницької ОТГ поширюється важлива та актуальна інформація про землі (<https://www.facebook.com/kuyalnickskaOTG/posts/145970203458550>), також на сторінці Засульської ОТГ (<https://www.facebook.com/Zasullyarada/posts/380814469025332>) та Ушомирської ОТГ (https://www.facebook.com/groups/165771517327269/?post_id=186085321962555).

З трьох типів акаунтів (приватний профіль, тематичні групи, публічна сторінка) останній є найбільш поширеним серед проаналізованих громад.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Створити публічну сторінку та тематичну групу, наприклад, земельну. Публічна сторінка дозволить вести комунікацію з офіційними організаціями та бізнесом, а ФБ-група — стане для жителів майданчиком для обговорень проблем громади.

Фейсбук замість інструментів е-дем?

Більшість громад не використовують інструменти е-демократії. Цікаво, що у громадах, де немає е-запитів, е-консультаций, е-петицій, ГБ, то жителі активніше використовують ФБ-групи і там обговорюють проблеми громади (в тому числі земельні).

РЕГІОНАЛЬНІ ОНЛАЙН-ЗМІ

У регіональних онлайн-ЗМІ часто зустрічаються публікації, що стосуються земельної реформи. Наприклад, «ОТГ Житомирщини отримали земельні ділянки у комунальну влас-

ність загальною площею 94,9 тис. гектарів» (<https://zt-news.org.ua/index.php?newsid=14212>), «Громади Київщини проводять масову інвентаризацію земель» (<http://kievlast.com.ua/text/gromadi-kiivshhini-provodyat-masovu-inventarizatsiyu-zemel?noredirect=true>), «На Черкащині Ротмістрівська об'єднана територіальна громада розбагатіла на тисячу гектарів землі» (<https://www.umoloda.kiev.ua/number/3323/2006/123987/>), «Землю у комунальну власність отримали 9 ОТГ Сумщини» (<http://spec-kor.com.ua/news/communities/2429-zemliu-u-komunalnu-vlasnist-otrymaly-9-oth-sumshchyny.html>).

Матеріали про насильницькі/ненасильницькі акції протесту громадян проти рішень місцевої влади стосовно землі, згадки про корупційні злочини, пов'язані із землею, зустрічаються вкрай рідко. Наприклад, «Кам'янець-Подільська прокуратура виявила факт заниження ринкової ціни землі втричі» (<https://www.3849.com.ua/news/2550331/kamanec-podilska-prokuratura-viavila-fakt-zanizenna-rinkovoi-cini-zemli-vtrici>), «У Михайло-Коцюбинській ОТГ не можуть поділити землі» (<https://otg.cn.ua/2017/07/06/news-vlada/u-myhajlo-kotsyubynskij-otg-ne-mozhut-p/>), «На Херсонщині в ОТГ масово порушують діюче земельне законодавство: подробиці» (<https://24ks.news/vs-novini/6653-na-hersonschin-v-otg-masovo-porushuyut-dyuche-zemelne-zakonodavstvo-podrobie.html>).

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Заохочувати регіональних журналістів писати якісні аналітичні матеріали про землю, висвітлювати актуальні земельні проблеми громади.

- Ділитися посиланнями на журналістські матеріали на Фейсбук-сторінках громади та ФБ-групах.

ІТ-РІШЕННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ГРОМАД

ЕЛЕМЕНТАРНІ ОСНОВИ РОБОТИ З ГІС

В останнє десятиріччя геоінформаційні системи здійснили революційний прорив фактично у всі сфери діяльності людини і суспільства. Так, однією з найбільш ефективних галузей застосування ГІС стала сфера земельних відносин. Земельно-інформаційні системи дозволяють оперативно вирішувати низку задач щодо автоматизації процесів збору даних про земельні ділянки, їх перевірки та корегування, аналізу та моделювання для цілей управління земельними ресурсами. В поєднанні із сучасними засобами комунаційного зв'язку, такі системи дозволяють вирішувати надскладні задачі в режимі реального часу.

Сучасні геоінформаційні системи дозволяють будь-якій громаді за досить короткий термін формувати якісні геопросторові бази даних щодо земельних ресурсів їх інтерактивне картографічне відображення як в локальному, так і в публічному просторі (онлайн), щоб ставати більш відкритими та прозорими.

ЗАСТОСУВАННЯ НА ПРАКТИЦІ В ГРОМАДАХ УКРАЇНИ (КОРОТКИЙ ОГЛЯД).

За аналітичними підрахунками близько 150 об'єднаних територіальних громад в Україні були залучені до різних проєктів розробки та впровадження ІТ-рішень на основі широкого застосування геоінформаційного забезпечення для управління земельними ресурсами. Враховуючи, що в кінцевому рахунку за результатами реформи децентралізації влади в Україні буде утворено 1472 об'єднані територіальні громади, лише 10 % громад мали можливість впроваджувати сучасні ін-

формаційні рішення щодо прозорого управління земельними ресурсами.

Одним з найкращих прикладів реалізації прозорого управління земельними ресурсами стали проєкти міжнародної технічної допомоги U-LEAD проєкт «Е-рішення для громад», USAID проєкт «Підтримка аграрного і сільського розвитку» та Програма Світового банку за фінансового сприяння ЄС «Підтримка прозорого управління земельними ресурсами в Україні» (Land Transparency) є підтримкою земельної реформи в Україні міжнародними партнерами. В основному міжнародні програми передбачають для об'єднаних територіальних громад допомогу у врегулюванні земельних відносин, коректному і повному відображенні актуальної інформації про земельні ресурси, забезпеченні вільного доступу до цієї інформації, покращенні захисту прав землевласників та землекористувачів, аналітичну підтримку політичного діалогу щодо земельної реформи.

Одними з найбільших геопорталів щодо прозорого управління земельними ресурсами є портал каталогізованих джерел геоданих, багат шарових е-карт, їх застосування для управління громадами/регіонами створений в рамках проєкту «Е-рішення для громад» (<https://cid.center/gisdata>), а також геоінформаційний ресурс, який об'єднує профільні геопортали і є джерелом геоданих на територію України (<https://geoportalua.com/ua/otg>), де зібрані векторизовані дані необхідні для органів місцевого самоврядування при прийнятті якісних управлінських рішень щодо земельних ресурсів.

ЧОМУ МАЛО ГРОМАД ВИКОРИСТОВУЮТЬ ІТ-РІШЕННЯ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЛЕЮ?

Головною проблемою в розвитку сучасного прозорого управління земельними ресурсами є те, що мала кількість громад залучена до використання ІТ-рішень в адміністративному процесі. Незважаючи на стрімкий розвиток та поширення

міжнародних проєктів переважна більшість територіальних громад не має можливості використовувати сучасні геоінформаційні технології при плануванні, прогнозуванні та прийнятті управлінських рішень. Такий стан справ спричиняє нерозуміння необхідності впровадження таких рішень, натомість перевага надається власному досвіду, інтуїції та політичній кон'юктурі. Окремою складовою виступає тотальна криза інституційного забезпечення процесів управління земельними ресурсами, а саме занадто низький рівень компетенцій у місцевих кадрах.

ЯК СІЛЬСЬКИМ ТА СЕЛИЩНИМ ГРОМАДАМ ЗАПРОВАДЖУВАТИ ПРАКТИКУ ВИКОРИСТАННЯ ІТ-РІШЕНЬ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЕЮ?

Для вирішення проблематики щодо впровадження ІТ-рішень щодо управління земельними ресурсами в сільських та селищних територіальних громадах потрібно застосування системного підходу.

Алгоритм основних дій щодо ефективного запровадження практики використання сучасних ІТ-рішень для прозорого управління земельними ресурсами має бути наступним:

- По-перше, будь-якій громаді, яка хоче перейти на сучасний рівень управління земельними ресурсами потрібно вивчати досвід інших громад, які вже мають успішну практику впровадження ІТ-рішень.
- По-друге, потрібно знайти можливості фінансування тих чи інших геоінформаційних рішень за допомогою місцевих інвесторів або програм міжнародної допомоги.
- По-третє, що є найбільш важливим, потрібно щоб впроваджені ІТ-рішення були стратегічно обґрунтованими і системними. Оскільки, багато громад приймаючи участь у міжнародних проєктах розвитку земельних відносин не створюють якісне підґрунтя (підготовка кваліфікаційних кадрів та

створення інституційного забезпечення управління земельними ресурсами, планування витрат на ІТ-рішення в майбутніх бюджетах) для подальшого розвитку впроваджених рішень на базі самофінансування та самоокупності, а лише користуються тимчасовою фінансовою підтримкою.

Вагомою помилкою багатьох громад в процесі пошуку раціональних ІТ-рішень для ефективного прозорого управління земельними ресурсами є закупівля різних видів програмного забезпечення або постійної їх зміни. Такий підхід є контрпродуктивний оскільки територіальні громади витрачають свої фінансові ресурси декілька разів на одні й ті самі речі, які вирішують ідентичні завдання. Необхідно одразу стратегічно визначитись яким єдиним ресурсом користуватись і його й фінансувати або це може бути ліцензований програмний продукт або відкритий безкоштовний.

Практика показує, що лише системний підхід дає можливість для сталого розвитку сільських і селищних громад в контексті прозорого управління земельними ресурсами на базі підготовки компетентних кадрів, як з точки зору виконавчих так і адміністративних функцій. І ті громади (наприклад, Широківська територіальна громада Запорізької області (<https://shyroke.org.ua/>), Засульська територіальна громада Полтавської області (<https://zasulska-gromada.gov.ua/>), Кіптівська територіальна громада Чернігівської області (<http://kiptivska.gromada.org.ua/>), Паланська територіальна громада Черкаської області (<https://palanskaotg.org.ua/>)), які 3-5 років назад почали впроваджувати системний підхід до розвитку своїх територій, мають позитивний результат вже сьогодні.

ЯК ВПЛИВАЄ НАЯВНІСТЬ ІТ-РІШЕНЬ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ГРОМАД НА ЗАЛУЧЕННЯ ЖИТЕЛІВ, СТОСУНКИ ОМС З ЖИТЕЛЯМИ?

За результатами впровадження ІТ-рішень для управління земельними ресурсами значно зростає швидкість прийнятих рішень та їх якість, оскільки використання геоінформаційних технологій дозволяє зібрати всю наявну інформацію, її консолідувати, верифікувати і мати «реальну картину» стану речей із земельними ділянками. В українських реаліях стрімкого становлення децентралізаційних процесів, «ахілесовою п'ятою» лишаються дані щодо земельних ресурсів та всіх інших пов'язаних із ними компонентів. Так в більшій мірі отримати дані у компетентних державних органів особливо у векторному форматі (придатному для більшості аналітичних рішень) є надзвичайно складною задачею. В більшій мірі вони доступні у растровому форматі і не підходять для точного аналізу і прийняття якісних управлінських рішень. В цьому контексті широке залучення жителів громади до збору і опрацювання даних може значно прискорити процеси щодо прозорого управління земельними ресурсами. За допомогою сучасного геоінформаційного забезпечення можна побудувати таку систему взаємовідносин завдяки якій будь-який бажаючий житель громади за допомогою свого телефона-смартфона може приймати участь у фіксуванні різних об'єктів та процесів з подальшою передачею даних для опрацювання спеціалістам землеупорядникам. Такий підхід буде сприяти максимальній прозорості процесів управління земельними ресурсами і всебічному розвитку жителів громади сучасними інформаційними технологіями з постійним їх залученням до суспільних процесів моніторингу та контролю за використанням земель.

Надзвичайної ваги набуває підвищення рівня прозорого управління земельними ресурсами об'єднаними територіальними громадами в зв'язку з тим, що після місцевих виборів, які

призначені на 25 жовтня 2020 року, територіальним громадам Державною службою з питань геодезії картографії та кадастру будуть передані у власність всі землі сільськогосподарського призначення, які сьогодні перебувають у державній власності. Це понад 2 млн га земель. Таким чином, прозоре управління земельними ресурсами кожної громади стане прерогативою сталого та ефективного процесу раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення.

Впровадження IT-рішень для управління земельними ресурсами в об'єднаних територіальних громадах впливає на підвищення інформативності, зацікавленості та залучення місцевих жителів в ці процеси, а також створює прозору платформу для якісної комунікації й підвищення рівня довіри до органів місцевого самоврядування.

ДОДАТКИ

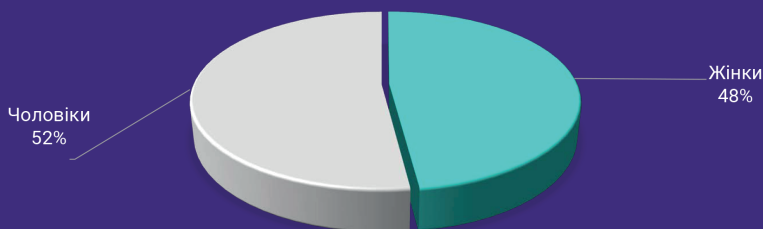

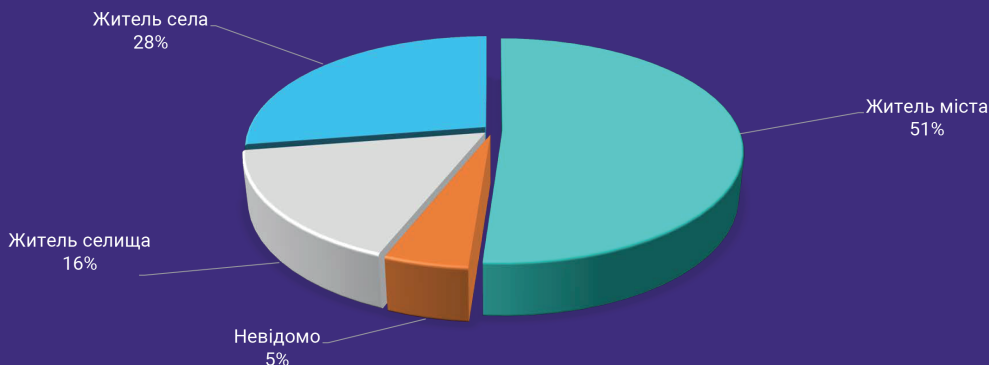
ІНФОГРАФІКА ОПИТУВАННЯ ЖИТЕЛІВ ГРОМАД

Профіль респондентів

Кількість респондентів – 125

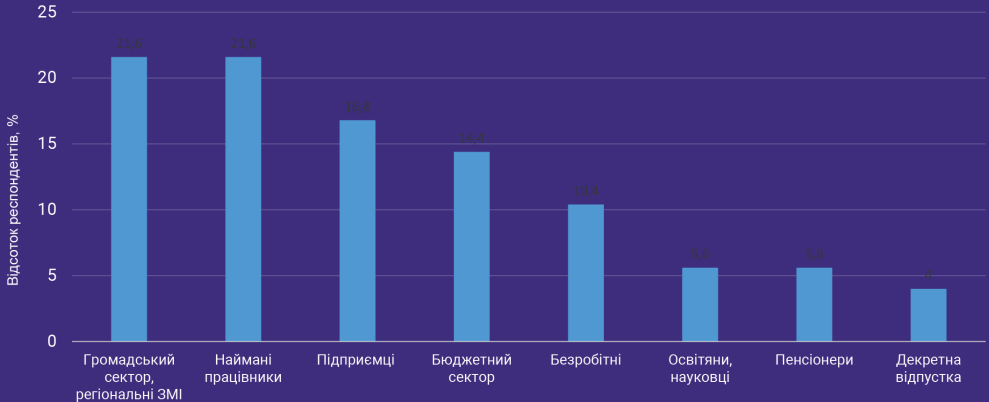

Географія – 24 області України

Профіль респондентів

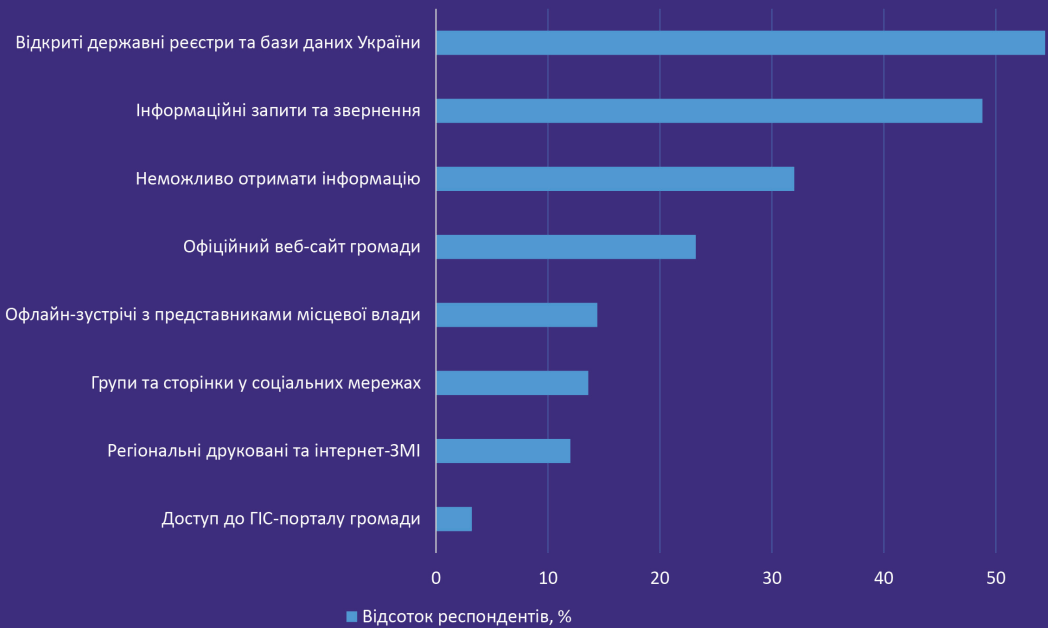
Сфера діяльності

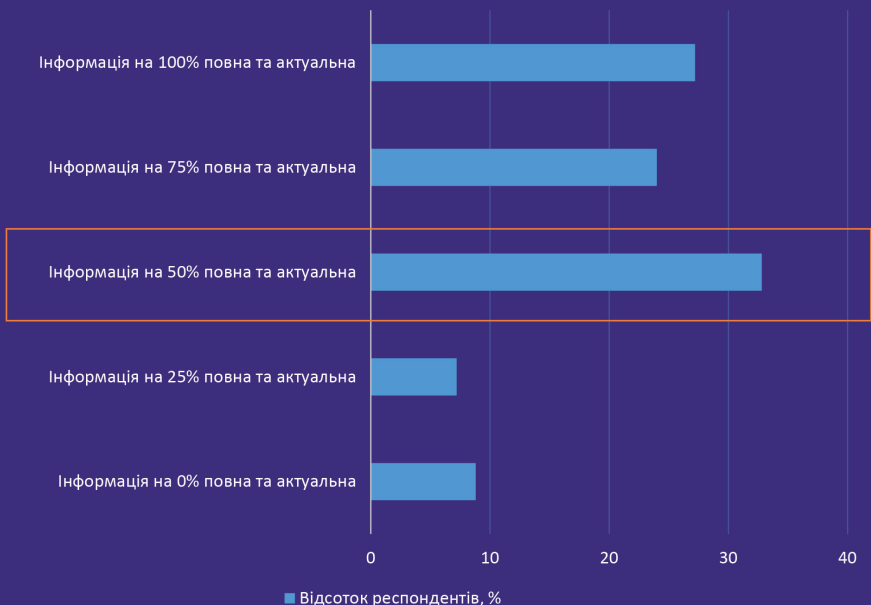
Проблеми у сфері управління земельними ресурсами громади

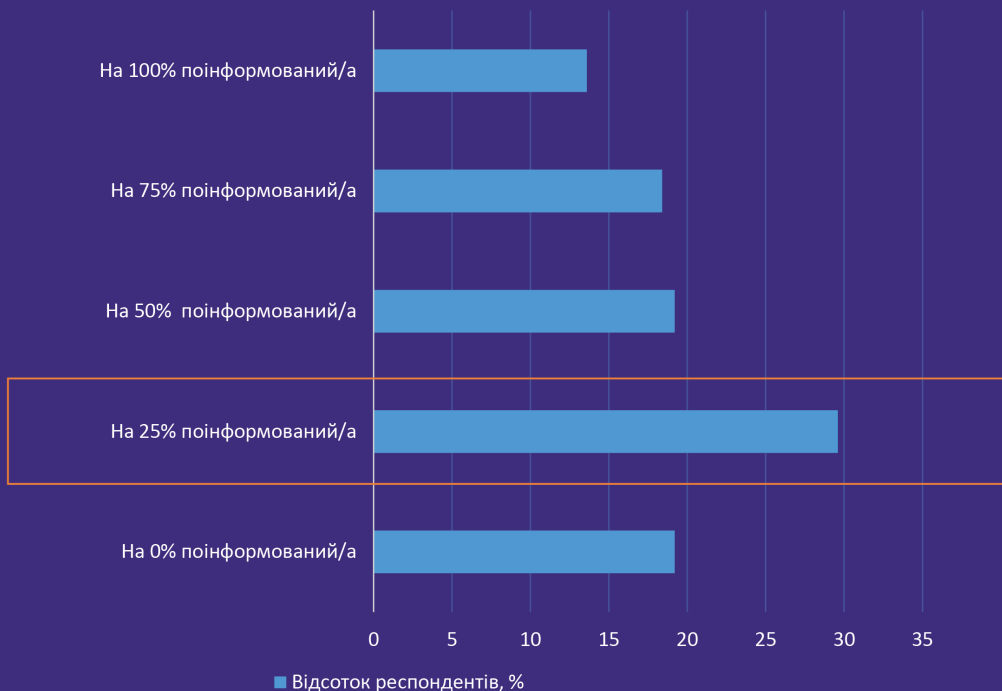
Джерела отримання інформації про земельні ресурси громади

Рівень повноти та актуальності отриманої інформації (%)

Рівень поінформованості щодо рішень у сфері земельних відносин громади (%)

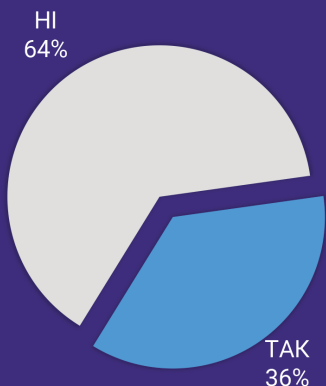
Чи залучаються громадяни до вирішення земельних питань громади?

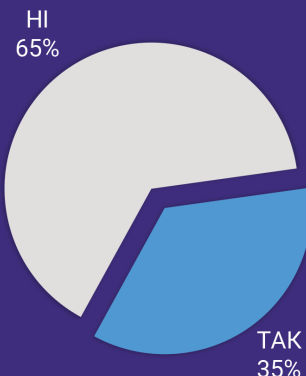
Чи сприяє місцева влада формуванню робочих груп із земельних питань?

Чи використовують жителі громади інструменти е-демократії для вирішення земельних проблем у громаді?

Чи проводились у громаді насильницькі/ненасильницькі акції протесту громадян проти рішень місцевої влади стосовно землі?

Чи зустрічались Ви з будь-якими проявами корупції у земельних відносинах у Вашій громаді?

Як можна покращити управління земельними ресурсами у громаді?
140 пропозицій від 117 респондентів

ЧЕК-ЛІСТ

ЧИ Є НА САЙТІ ВАШОЇ ГРОМАДИ НЕОБХІДНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЗЕМЛЮ?

Інформація за тематикою:

- ☐ АТО
- ☐ Відкриті дані
- ☐ Оренда
- ☐ Оцінка
- ☐ Податки
- ☐ Право власності
- ☐ Земельна реформа
- ☐ Рішення сесій
- ☐ Торги та е-торги

Інформація про інструменти е-демократії

Посилання на важливі Інтернет - платформи державних органів та установ, посилання на сервіси Держгеокадастру

Інформація про громадські обговорення, збори громадян з приводу земельних питань

Інформація про робочу групу із земельних питань (за наявності)

Посилання на Facebook-сторінки громади

ПЕРЕЛІК ПРОАНАЛІЗОВАНИХ ГРОМАД

1. Любарська селищна об'єднана територіальна громада (Житомирська область) 580.42 / 20
2. Новоушицька селищна об'єднана територіальна громада (Хмельницька область) 747.0 / 20
3. Баришівська селищна об'єднана територіальна громада (Київська область) 687.85 / 19
4. Ємільчинська селищна об'єднана територіальна громада (Житомирська область) 1111.7 / 19
5. Брусилівська селищна об'єднана територіальна громада (Житомирська область) 560.1 / 18
6. Коропська селищна об'єднана територіальна громада (Чернігівська область) 835.24 / 17
7. Старосинявська селищна об'єднана територіальна громада (Хмельницька область) 662.22 / 17
8. Куликівська селищна об'єднана територіальна громада (Чернігівська область) 861.85 / 16
9. Любешівська селищна об'єднана територіальна громада (Волинська область) 1108.96 / 16
10. Народицька селищна об'єднана територіальна громада (Житомирська область) 1284.0 / 16
11. Біловодська селищна об'єднана територіальна громада (Луганська область) 1596.96 / 14
12. Летичівська селищна об'єднана територіальна громада (Хмельницька область) 631.97 / 14
13. Лугинська селищна об'єднана територіальна громада (Житомирська область) 657.66 / 14
14. Золочівська селищна об'єднана територіальна громада (Харківська область) 917.01 / 13
15. Липоводолинська селищна об'єднана територіальна громада (Сумська область) 586.97 / 13
16. Магдалинівська селищна об'єднана територіальна громада (Дніпропетровська область) 839.76 / 13
17. Срібнянська селищна об'єднана територіальна громада (Чернігівська область) 546.3 / 12

18. Троїцька селищна об'єднана територіальна громада
(Луганська область) 951.55 / 12
19. Чернігівська селищна об'єднана територіальна громада
(Запорізька область) 1200.0 / 12
20. Шишацька селищна об'єднана територіальна громада
(Полтавська область) 611.53 / 12
21. Михайло-Коцюбинська селищна об'єднана територіальна громада
(Чернігівська область) 654.32 / 11
22. Окнянська селищна об'єднана територіальна громада
(Одеська область) 779.2 / 11
23. Олександрівська селищна об'єднана територіальна громада
(Донецька область) 732.95 / 11
24. Якимівська селищна об'єднана територіальна громада
(Запорізька область) 1055.4 / 10
25. Чемеровецька селищна об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 464.5 / 19
26. Підволочиська селищна об'єднана територіальна громада
(Тернопільська область) 350.4 / 17
27. Козелецька селищна об'єднана територіальна громада
(Чернігівська область) 533.8 / 15
28. Млинівська селищна об'єднана територіальна громада
(Рівненська область) 358.97 / 13
29. Попільнянська селищна об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 301.2 / 13
30. Томашпільська селищна об'єднана територіальна громада
(Вінницька область) 398.55 / 13
31. Війтовецька селищна об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 238.2 / 12
32. Дунаєвецька селищна об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 260.78 / 12
33. Хорошівська селищна об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 473.6 / 12
34. Мельнице-Подільська селищна об'єднана територіальна громада
(Тернопільська область) 223.4 / 11
35. Чорноострівська селищна об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 262.93 / 10
36. Білокуракинська селищна об'єднана територіальна громада
(Луганська область) 892.56 / 9
37. Марківська селищна об'єднана територіальна громада
(Луганська область) 728.86 / 5

38. Васильківська селищна об'єднана територіальна громада (Дніпропетровська область) 719.01 / 7
39. Деснянська селищна об'єднана територіальна громада (Чернігівська область) 716.66 / 5
40. Казанківська селищна об'єднана територіальна громада (Миколаївська область) 704.48 / 9
41. Каланчацька селищна об'єднана територіальна громада (Херсонська область) 689.59 / 8
42. Софіївська селищна об'єднана територіальна громада (Дніпропетровська область) 668.67 / 5
43. Кирилівська селищна об'єднана територіальна громада (Запорізька область) 661.6 / 3
44. Чаплинська селищна об'єднана територіальна громада (Херсонська область) 647.0 / 8
45. Межівська селищна об'єднана територіальна громада (Дніпропетровська область) 630.03 / 7
46. Томаківська селищна об'єднана територіальна громада (Дніпропетровська область) 623.84 / 7
47. Іванівська селищна об'єднана територіальна громада (Херсонська область) 620.12 / 9
48. Краснопільська селищна об'єднана територіальна громада (Сумська область) 604.72 / 7
49. Горностаївська селищна об'єднана територіальна громада (Херсонська область) 578.97 / 8
50. Михайлівська селищна об'єднана територіальна громада (Запорізька область) 573.07 / 3
51. Вільшанська селищна об'єднана територіальна громада (Черкаська область) 5/239.72
52. Стеблівська селищна об'єднана територіальна громада (Черкаська область) 5/ 225.63
53. Бородянська селищна об'єднана територіальна громада (Київська область), 9, 316.58
54. Старосалтівська селищна об'єднана територіальна громада (Харківська область), 6, 472.67
55. Зачепилівська селищна об'єднана територіальна громада (Харківська область), 7, 523.89
56. Приютівська селищна об'єднана територіальна громада (Кіровоградська область), 6, 396.22
57. Новопразька селищна об'єднана територіальна громада (Кіровоградська область), 3, 362.99

58. Вигодська селищна об'єднана територіальна громада
(Івано-Франківська область) 7, 385.56
59. Березнегуватська селищна об'єднана територіальна громада
(Миколаївська область), 6, 543.31
60. Березанська селищна об'єднана територіальна громада
(Миколаївська область), 5, 443.77
61. Веселинівська селищна об'єднана територіальна громада
(Миколаївська область), 5, 432.0
62. Ширяївська селищна об'єднана територіальна громада
(Одеська область), 5, 410.5
63. Любашівська селищна об'єднана територіальна громада
(Одеська область), 5, 324.26
64. Великомихайлівська селищна об'єднана територіальна громада
(Одеська область), 9, 494.01
65. Добрянська селищна об'єднана територіальна громада
(Чернігівська область), 5, 452.95
66. Сосницька селищна об'єднана територіальна громада
(Чернігівська область), 7, 311.41
67. Глибоцька селищна об'єднана територіальна громада
(Чернівецька область), 4, 100.62
68. Білогірська селищна об'єднана територіальна громад
(Хмельницька область), 7, 289.51
69. Юр'ївська селищна об'єднана територіальна громада
(Дніпропетровська область) 5, 398.09
70. Царичанська селищна об'єднана територіальна громада
(Дніпропетровська область), 5, 453.5
71. Чорнухинська селищна об'єднана територіальна громада,
(Полтавська область), 9, 512.4
72. Козельщинська селищна об'єднана територіальна громада
(Полтавська область), 9, 491.54
73. Колківська селищна об'єднана територіальна громада
(Волинська область), 6, 355.96
74. Старовижівська селищна об'єднана територіальна громада
(Волинська область), 6, 324.03
75. Теплицька селищна об'єднана територіальна громада
(Вінницька область), 8, 222.71
76. Золотниківська сільська об'єднана територіальна громада
(Тернопільська область) 284.3 / 14
77. Павлівська сільська об'єднана територіальна громада
(Волинська область) 218.16 / 10

- 78 . Улашанівська сільська об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 378.62 / 10
79. Байковецька сільська об'єднана територіальна громада
(Тернопільська область) 147.9/ 9
80. Вчорайшенська сільська об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 313.71 / 9
81. Ковалівська сільська об'єднана територіальна громада
(Київська область) 211.91 / 9
82. Паланська сільська об'єднана територіальна громада
(Черкаська область) 274.8 / 9
83. Станишівська сільська об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 185.46 / 9
84. Старосілецька сільська об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 261.924 / 9
85. Барашівська сільська об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 329.02/ 8
86. Брониківська сільська об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 394.98 / 8
87. Гуменецька сільська об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 249.56 / 8
88. Лісовогринівецька сільська об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 257.99 / 8
89. Ротмістрівська сільська об'єднана територіальна громада
(Черкаська область) 272.07 / 8
90. Степанецька сільська об'єднана територіальна громада
(Черкаська область) 266.28 / 8
91. Великогаївська сільська об'єднана територіальна громада
(Тернопільська область) 147.8 / 7
92. Ганнопільська сільська об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 199.45 / 7
93. Кіндрашівська сільська об'єднана територіальна громада
(Харківська область) 365.66 / 7
94. Ленковецька сільська об'єднана територіальна громада
(Хмельницька область) 264.2/ 7
95. Набутівська сільська об'єднана територіальна громада
(Черкаська область) 215.98 / 7
96. Нараївська сільська об'єднана територіальна громада
(Тернопільська область) 218.1 / 7
97. Ташанська сільська об'єднана територіальна громада
(Київська область) 248.34 / 7

98. Юрковецька сільська об'єднана територіальна громада
(Чернівецька область) 148.63 / 7
99. Куцурубська сільська об'єднана територіальна громада
(Миколаївська область) 754.05 / 5
100. Лиманська сільська об'єднана територіальна громада
(Одеська область) 600.54 / 2
101. Семенівська сільська об'єднана територіальна громада
(Запорізька область) 591.856 / 4
102. Шабівська сільська об'єднана територіальна громада
(Одеська область) 580.91 / 4
103. Великоандрусівська сільська об'єднана територіальна громада
(Кіровоградська область) 556.63 / 2
104. Берестівська сільська об'єднана територіальна громада
(Запорізька область) 498.15 / 3
105. Богданівська сільська об'єднана територіальна громада
(Дніпропетровська область) 494.06 / 4
106. Великобілозерська сільська об'єднана територіальна громада
(Запорізька область) 469.28 / 3
107. Миколаївська сільська об'єднана територіальна громада
(Дніпропетровська область, Петропавлівський район) 458 / 4
108. Вербківська сільська об'єднана територіальна громада
(Дніпропетровська область) 450.34 / 4
109. Михайлівська сільська об'єднана територіальна громада
(Миколаївська область) 447.11 / 2
110. Дмитрівська сільська об'єднана територіальна громада
(Кіровоградська область) 440.68 / 3
111. Миляцька сільська об'єднана територіальна громада
(Рівненська область) 426.38 / 4
112. Осипенківська сільська об'єднана територіальна громада
(Запорізька область) 419.6 / 3
113. Малолюбашанська сільська об'єднана територіальна громада
(Рівненська область) 414.44 / 3
114. Знам'янська сільська об'єднана територіальна громада
(Одеська область) 410.89 / 6
115. Миколаївська сільська об'єднана територіальна громада
(Дніпропетровська область) 404.73 / 4
116. Сухополов'янська сільська об'єднана територіальна громада
(Чернігівська область) 822.15 / 19
117. Куяльницька сільська об'єднана територіальна громада
(Одеська область) 1026.15 / 18

118. Засульська сільська об'єднана територіальна громада
(Полтавська область) 604.3 / 11
119. Раївська сільська об'єднана територіальна громада
(Дніпропетровська область) 671.34 / 10
120. Іллінівська сільська об'єднана територіальна громада
(Донецька область) 526.22 / 9
121. Ушомирська сільська об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 484.91/ 9
122. Чернечинська сільська об'єднана територіальна громада
(Сумська область) 582.69 /9
123. Березівська сільська об'єднана територіальна громада
(Сумська область) 464.98 / 8
124. Словечанська сільська об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) 1183.01 / 8
125. Олексіївська сільська об'єднана територіальна громада
(Харківська область) 532.57 / 7
126. Вертіївська сільська об'єднана територіальна громада
(Чернігівська область) 470.61 /7
127. Вишнівська сільська об'єднана територіальна громада
(Волинська область) 455.3 / 7
128. Михайлівська сільська об'єднана територіальна громада
(Полтавська область) 444.33/ 7
129. Давидівська сільська об'єднана територіальна громада
(Львівська область) /5/78.5
130. Холмківська сільська об'єднана територіальна громада
(Закарпатська область) /3/49.8
131. Бужанська сільська об'єднана територіальна громада
(Черкаська область) /5/115.7
132. Солонківська сільська об'єднана територіальна громада
(Львівська область) /4/115.9
133. Андрушківська сільська об'єднана територіальна громада
(Житомирська область) /4/121.03
134. Дзвиняцька сільська об'єднана територіальна громада
(Івано-Франківська область) /4/71.18
135. Великодедеркальська сільська об'єднана територіальна громада
(Тернопільська область) /5/76.9
136. Білецька сільська об'єднана територіальна громада
(Тернопільська область) /6/101.3
137. Боремельська сільська об'єднана територіальна громада
(Рівненська область)/3/102.96

138. Гавришівська сільська об'єднана територіальна громада
(Вінницька область) /4/104.15
139. Новоборисівська сільська об'єднана територіальна громада
(Одеська область) /4/225.169
140. Городищенська сільська об'єднана територіальна громада
(Волинська область) /5/105.01
141. Великоплосківська сільська об'єднана територіальна громада
(Одеська область) /4/244.32
142. Андріяшівська сільська об'єднана територіальна громада
(Сумська область) /4/215.55
143. Синівська сільська об'єднана територіальна громада
(Сумська область) /4/192.84
144. Роздольська сільська об'єднана територіальна громада
(Запорізька область) /3/238.3
145. Любичька сільська об'єднана територіальна громада
(Запорізька область) /3/155.33
146. Студениківська сільська об'єднана територіальна громада
(Київська область) /5/170.29
147. Циблівська сільська об'єднана територіальна громада
(Київська область) /5/380.69
148. Медвинська сільська об'єднана територіальна громада
(Київська область) /2/133.47
149. Озерянська сільська об'єднана територіальна громада
(Чернігівська область) /4/154.63
150. Новобасанська сільська об'єднана територіальна громада
(Чернігівська область) /4/234.08

